

Tepedeki Ev

Cesare
Pavese

CESARE PAVESE
TEPEDEKİ EV

La casa in collina, Cesare Pavese

© 1948, 1990, Giulio Einaudi editore s.p.a., Torino

© 1995, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1995

4. basım: Şubat 2018, İstanbul

Bu kitabın 4. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Düzeltili: Tuğba Eriş, Zühre Güldoğdu

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 31900

ISBN 978-975-07-3008-5

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750730085

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

CESARE PAVESE
TEPEDEKİ EV

ROMAN

İtalyanca aslından çeviren

Eren Cendey

Cesare Pavese'nin Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Yoldaş, 1996

Leuko ile Söyleşiler, 1996

Ay ve Şenlik Ateşleri, 1997

Senin Köylerin, 1998

Güzel Yaz, 1998

Yalnız Kadınlar Arasında, 1998

Ağustosta Tatil, 1999

Tepelerdeki Şeytan, 2000

Yaşama Uğraşı, 2005

Geceleri, Sokaklarda, 2015

CESARE PAVESE, 1908'de Torino yakınlarında, Santo Stefano Belbo köyünde doğdu. Yaz aylarını bu köydeki çiftliklerinde geçirdiği için bu köy ve çevresindeki kırlar, tepeler Cesare Pavese'nin ilk şiirlerine ve olgunluk döneminin en başarılı romanı olan *Ay ve Şenlik Ateşleri*'ne esin kaynağı oldu. Torino Üniversitesi'nde edebiyat okudu. İngiliz ve Amerikan edebiyatıyla yakından ilgilendi. 1933'te kurulan Einaudi Yayın-evi'nde görev aldı, antifaşist çalışmaları yüzünden 1935'te tutuklandı, bir yıl hapis yattı. 1950'de yazarlık hayatının doruğuna ulaştı. 1950'de *Güzel Yaz (Tepelerdeki Şeytan, Yalnız Kadınlar Arasında ve Güzel Yaz*'in bir arada yayımlandığı kitap) adlı kitabına verilen Strega Ödülü'nü aldıktan sonra Torino'da bütün özel yazılarını yok etti ve bir otel odasında uyku hapi alarak yaşamına son verdi.

EREN CENDEY, İtalyan Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünü bitirdi. Italo Calvino, Cesare Pavese, Valerio Massimo Manfredi, Niccolò Ammaniti, Susanna Tamaro, Roberto Calasso, Ermanno Cavazzoni, Marlo Morgan ve Dino Buzzati gibi yazarların pek çok eserini Türkçeye kazandırdı.

Tepedeki Ev, Cesare Pavese tarafından 11 Eylül 1947 ve 4 Şubat 1948 arasında yazılıp aynı yılın sonunda *Il carcere* (Cezaevi) ile birlikte *Prima che il gallo canti* (Horoz Ötmeden Önce) ortak adıyla yayımlanmıştır. 1941 yılında yazdığı uzun öykü *La famiglia*'nın (Aile) kahramanları bu romanda yeniden ele alınmışlardır. Romanın kahramanı öğretmen Corrado, Torino'da yaşamın tehlikeli bir hal alması üzerine, bombardımanlardan sakınmak için kent yakınındaki bir köye kaçar ve burada anılarına dalar. Buraya sığınanlar arasında geçmişte kısa süreli ilişki yaşadığı bir kadın da vardır. Kadının bir oğlu olmuştur ve Corrado'nun kısaltması olan Dino adını taşımaktadır. Genç adam bunun nedenini anlamak için çok çabalar. Bu çocuğun babası olduğuna inanmak ister, bu olasılığın gerçek olmasını arzular. Ama kadın ona asla açık vermez ve yeniden birlikte olmaya yanaşmazken Corrado hep geçmişi yeniden canlandırmayı hayal eder. Tanıdığı pek çok kişinin göstereceği aynı tepkiyi göstermez ve gerçeğin karabasanını değiştirmek için mücadele etmez. Geride kalmayı yeğler.

Ne var ki şimdi partizan olarak en ön saflarda yer alan arkadaşlarının düşüncelerini paylaştığı için faşistlerin dikkatini çeker. Ve bunun üzerine genç öğretmen, kente yakın kırlardan daha uzaklara, çocukluğunun (ve Pavese'nin çocukluğunun) geçtiği Langhe'ye gider. Burası gerçekdışı ve hayalin ta kendisidir. Şimdiki zamanın katı gerçeğinden ve hayali bile kurulamayan gelecekte kaçarken, kesin olarak kaybolmak isterken kendi topraklarındaki bu uzun yürüyüşte, sivil savaşın acısını

yaşayan yerlerde, öğretmenliğini giderek yitiren öğretmen Corrado, bu olan bitenin sadece başkalarını değil, kendini de, özellikle kendini etkilediğini fark eder.

“Şimdi sivil savaşın ne olduğunu gördükten sonra biliyorum ki, savaş eğer bir gün biterse herkes şunu sormalıdır: ‘Peki ya şehitleri ne yapacağız? Neden öldüler?’ Ben ne yanıt vereceğimi bilemezdim. En azından şimdi bilemiyorum. Başkalarının da bildiğini sanmıyorum. Bunu bilenler belki de bir tek ölümlerdir ve savaş yalnızca onlar için gerçekten bitmiştir.” *Tepedeki Ev*’in son sayfalarındaki bu büyük sezgiler Pavese’nin *Ay ve Şenlik Ateşleri* adlı başyapıtında sanatsal ve ahlaksal doruğuna tırmanır. *Yaşama Uğraşısı* adlı yapıtta, 17 Kasım 1949 tarihli bir aydınlatıcı not vardır: “9 Kasım *Ay ve Şenlik Ateşleri* bitti. 18 Kasım’dan bu yana iki ay geçti. Neredeyse günde bir bölüm eder. Elbette şimdiye kadar gerçekleşen en iyi yazı...”

Senin zamanının tarihi turunu tamamladım: *Carcere* (Cezaevi): sınırdaki antifaşizm; *Compagno* (Yoldaş), gizli antifaşizm; *La casa in collina* (*Tepedeki Ev*), direniş ve *La Luna e i Falò* (*Ay ve Şenlik Ateşleri*), direniş sonrası.

Yasal olaylar: 1915-1918 Savaşı, İspanya Savaşı, Libya Savaşı. Destan tamamlanmıştır. İki gençlik kitabı: (‘Cezaevi’ ve *Yoldaş*). İki kırkık kitap (*Tepedeki Ev* ile *Ay ve Şenlik Ateşleri*). İki halk yapıtı: (*Yoldaş* ile *Ay ve Şenlik Ateşleri*). İki entelektüel yapıt (‘Cezaevi’ ile *Tepedeki Ev*.)”

I

Eski günlerde bile, hani deniz, orman der gibi, tepe denirdi. Akşamları kararan kentten oraya dönerdim ve tepe benim için yalnızca bir yer değil, nesnelerin bir görünüm biçimi, bir yaşama tarzıydı. Sözelimi o tepelerle, çocukluğumda oynadığım, şimdi de yaşadığım bu tepeler arasında bir ayrım görmüyordum: Her zaman nereye varacağı belli olmayan, yılankavi bir toprak parçasıydı, kimi yeri ekili kimi yeri yabanıl; karşıma kimi yollar çıkardı, kimi mandıralar, kimi uçurumlar. Sanki gece alarmlarının dehşetinden kaçarmışçasına, akşam oldu mu ben de tırmanıyordum; yollar karınca gibi insan kaynıyordu, zavallı insancıklar şiltelerini bisikletlerine ya da sırtlarına yükleyip kırlarda uyumak için toplaşırlardı: Konuşurlar, tartışırlar, sevgi ve inançla kaynaşır eğlenirlerdi.

Yokuşa sardın mıydı herkes başlardı tutuklu kentten, geceden, yakındaki korkulardan söz etmeye. Uzun zamandan beri yukarıda yaşayan ben, onların yavaş yavaş saptıklarını, seyredtiklerini görür, sonra da bir an gelir ve artık çalıkların ve çitlerin arasından tek başıma tırmanmaya başlardım. İşte o zaman yürürken dikerdim kulaklarımı, gözlerimi tanıdık ağaçlara çevirirdim, toprağı ve her şeyi derin derin koklardım. Hüzünlerim yoktu, biliyordum ki gece bütün kent alev alev yanabilir, insan-

lar ölebilirdi. Ne var ki uçurumlar, kırlar ve patikalar her zamanki gibi ve dingin bir sabaha uyanacaklardı. Meyve bahçelerine açılan pencereden ben gene sabahı görecektim. Bir yatağın içinde uyuyacaktım, bu kesindi. Kırlarda ve ormanlarda geceleyen kalabalıklar benim gibi gene kente ineceklerdi, yalnızca onlar benden daha bitkin ve üşümüş olacaklardı. Yazdı, kentte oturduğum, yaşadığım başka akşamları anımsıyordum, ben de gecenin ilerleyen saatlerinde şarkılar söyleyerek, gülererek kenti yaşadım, binlerce ışık tepeyi ve yolun sonundaki kenti ısıtırdı. Kent sanki bir ışık gölüydü. O zamanlar, geceler kentte geçirilirdi. Zamanın bu kadar kısaldığı bilinmiyordu. Dostluklar ve günler en önemsiz rastlantılarla tüketiliyordu. Başkaları ile ve başkaları için yaşanıyor ya da öyle sanılıyordu.

–Böylesine uzun süreli bir hayal olan bu öyküye başlamadan önce– başıma gelenlerin savaşa ilgisi olmadığını söylemeliyim. Hatta, eminim. Savaş beni hâlâ kurtarabilir de. Savaş başladığında, ben bir süredir, birkaç odasını kiraladığım şu tepedeki villada yaşıyordum; beni Torino'ya bağlayan işim olmasa, ötedeki tepelerde yaşayan yaşlı ana babamın yanına çoktan dönmüş olurdum. Savaş beni yapayalnız olmaya, yılları ve yüreğimi tek başıma yiyip bitirmeye mahkûm etti ve günün birinde fark ettim ki koca köpeğim Belbo elimde kalan tek ve son sırdaşımdı. Savaşla birlikte içe kapanmak, günü gününe yaşamak, yitirilen fırsatlar için pişmanlık duymamak yasal bir durum oldu. Ama gene de denebilir ki benim uzun zamandır beklediğim ve bel bağladığım savaş öylesine alışılmadık ve uzundu ki pek az bir zahmetle insan yuvasına başını sokabilir, tepedeki eve sığınabilir ve bırakırdı, savaş kentin göklerinde uğuldasın. Şimdi öyle şeyler oluyordu ki yakınmadan, neredeyse hiç konuşmadan yaşamak bir davranış biçimi sayılıyordu. Gençliğimin

içine kapandığı o bir tür sağır kin, savaşla birlikte bir mağara ve bir ufuk bulmuştu kendine.

Bu akşam yeniden tepeye tırmanıyordum; gün batıyordu, duvarcığın ötesinden zirveler seçiliyordu. Belbo, patikaya oturmuş, beni her zamanki yerimde bekliyordu, karanlıkta onun inlemesini duyuyordum. Titriyor ve kaşınıyordu. Sonra koşarak geldi, yüzüme değebilmek için sıçradı, ben de ona bir şeyler söyleyerek sakinleştirdim, yere indi, önüm sıra koştu gitti ve bir ağaç gövdesini koklamak için durdu, mutluydu. Evin yoluna sapmayıp da ormana yöneldiğimi fark edince sevinçle zıpladı ve bitkilerin arasına daldı. Tepeyi köpekle dolaşmak hoştur: Sen yürürken o koklar, senin için kökler, yuvalar, dehlizler, gizli bağlar bulur ve keşiflerin tadını artırır. Çocukluğumdan beri, bana öyle gelirdi ki, bir ormanda köpeksiz dolaşmakla yaşamın büyük bir dilimini, toprağın gizini elden kaçırmak aynı şeydi.

Akşam ilerlemeden villaya dönmek istemiyordum, benim ve Belbo'nun ev sahibemiz olan hanımlar her zamanki gibi beni bekliyor olmalıydılar. Bana şuradan buradan bir şeyler anlattırıp verdikleri emeğin karşılığını almak istiyorlardı. Soğuk bir akşam yemeği, nazik davranışlar, dolambaçlı ya da kestirme yollardan savaş ve beni bekleyen gelecekteki dünya hakkında görüşlerim konuşulacaktı. Kimi zaman savaşın yeni bir gelişmesi, bir tehdit, bombalı ve alevli bir gece, iki kadına yeni bir konu yaratıyordu. Beni kapıda karşıyorlar, meyve bahçesinde, sofranın çevresinde çene çalınıyor, şaşırılıyor, haykırılıyor; o ışığın altında, benim de onlardan biri olduğum hissettirilmek isteniyordu. Oysa ben yalnız başıma yemekten hoşlanıyordum, karanlık odamda, tek başıma ve unutulmuş, kulaklarımı dikip geceyi dinleyerek zamanın geçişine kulak vermeyi seviyordum. Uzakta kentin üzerinde bir alarm çığılığı kopunca benim ilk tepkim, elim-

den kayan inatçı yalnızlığıma yanmak oluyordu; korkular, yukarı kata kadar gelen telaş, zaten kısık olan lambalarını söndüren iki kadın ve daha korkunç bir şeyin bekleyişi başlıyordu. Hepimiz meyve bahçesine çıkıyorduk.

İki kadından daha yaşlı olanını, anneyi daha çok seviyordum. O iri cüssesine ve bedensel rahatsızlıklarına karşın daha huzurlu, daha bu toprakların insanı olduğunu belli eden bir hali vardı. Onun bombalar altında, bu karanlık tepede ne yapabileceğini hayal edebiliyordum. Pek fazla konuşmazdı ama dinlemeyi bilirdi. Öteki, kızı, kırklı yaşlarında, evde kalmış bir kadındı; kemikleri yapıklı bedenini sımsıkı örten giysiler giyerdi. Adı Elvira'ydı. Savaşın yukarıya kadar tırmanacağı korkusuyla yaşıyordu. Benim için kaygılandığını fark ettim ve bana bunu söyledi: Ben kentteyken acı çekiyordu ve bir keresinde annesi bunu benim yanımda dile getirince Elvira, bombalar Torino'yu biraz daha yıkarsa, benim gece gündüz onlarla kalmamı istediğini söyledi.

Belbo patikada ileri geri koşuyor, beni de ormana dalmaya davet ediyordu. Ama o akşam bitkilerin engellediği yokuşun bir dönemecinde biraz soluklanıp büyük vadiyi ve bayırı seyretmek istedim. Karanlıkta kıvrımlar, bayırlarla dolambaçlanan yüksek tepeyi çok seviyordum. Eskiden de böyleydi, ama pek çok ışık aydınlatırdı buraları, sakin bir hayat vardı, adamlar evlerine girer, dinlenirlerdi, bir neşe vardı. Şimdi gene arada sırada seslerin, uzaktan gülüşlerin işitildiği oluyordu, ama o ağır karanlık her şeyi örtüyordu, toprak gene yabancılaşmıştı, benim çocukluğumdaki gibi ıssızdı. Tarlaların ve yolların, insanların evlerinin ardında, ayakların altında, toprağın yaşlı, kayıtsız yüreği karanlığa gömülüyor, yarlarda, köklerde, gizil şeylerde, çocukluk korkularında yaşıyordu. İşte o zaman çocukluk anılarının tadını çıkarmaya başlıyordum. Denebilir ki, kinlerin ve kararsızlıkların, yalnız

kalma arzusun altında, kendimi yeniden bir genç delikanlı olarak bulup çıkarıyordum. Onun bir arkadaşı, meslektaşı, oğlu olsun istiyordum. Yaşadığım bu köyü yeniden görüyordum. Biz ikimiz yalnızdık, o çocuk ve ben kendim. O zamanın vahşi buluşlarını yeniden görüyordum. Evet, acı çekiyordum ama geleceği ne görebilen ne de sevebilen çelişkili bir bakıştı bu. Ve konuşuyordum, konuşuyordum, kendi kendimle arkadaşlık ediyordum. İkimiz yalnızdık.

Bu akşam yeniden, bayırdan konuşmalarla şarkıların karıştığı bir uğultu iştiliyordu. Benim hiç inmediğim öteki yamaçtan gelen sesler sanki başka zamanların bir çağrısı gibiydi, gençliğin sesiydi. Bir an için akşamları Çingenerler gibi, tepenin en uç noktalarında karıncalar gibi kaynaşan kaçaklar çetesi geldi aklıma. Ama bu ses yer değiştirmiyordu, hep aynı yerden çıkıyordu. Bu tehditkâr karanlık altında, dilsiz kente karşı bir grubun, bir ailenin, sıradan insanların şarkılar söyleyerek ve gülerek, bekleyişi daha kolay kıldıklarını düşünmek tuhaftı. Bunu bile yapmanın cesaret istediğini düşünemiyordum. Haziran ayıydı, göğün altındaki gece güzeldi, insanın kendini şöyle bir bırakıvermesi yeterliydi, ama ben kendi adıma mutluydum, çünkü bu günlerde ne gerçek bir tutku ne bir engel vardı, yalnızdım, kimseye bağlı değildim. Şimdi bana öyle geliyor ki, işin eninde sonunda tepe ve kent arasındaki bu dalgalanmaya, yarına ait her türlü tasarımı, uyanışı sınırlayan o sürekli kaygıya varacağını biliyordum ve beni bir dinleyen olsa sanki bunu söyleyiverecektim bile.

Belbo, kenardaki otlarda durmuş seslere karşı havlıyordu. Onu tasmaından çektim, susturdum ve daha dikkatle dinledim. Esrik sesler arasında ayık sesler de olduğu gibi bir de kadın vardı orada. Sonra güldüler, dağıldılar, derken öylesine güzel bir erkek sesi tek başına yükseldi.

İtalyan edebiyatının en önemli yazarlarından biri olan Cesare Pavese romanlarında da, şiirlerinde de çağdaş dünya sorunlarına eğilmiş, genç bir yazardı. 1950’de, henüz kırk iki yaşındayken intihar ederek yaşamına son veren Pavese, *Tepedeki Ev’i* son yıllarında kaleme almıştır. İkinci Dünya Savaşı’nın bitimine yakın bir dönemde, faşistlere karşı yürütülen içsavaş sırasında kentten kaçıp uzaklara, çocukluğunun geçtiği yerlere giden öğretmen Corrado, geçmişte kısa süreli bir ilişki yaşadığı kadınla karşılaşır. Yaşadığı dönemin katı gerçeğinden ve belirsiz bir gelecekte kaçarken, savaşın acımasızlığından, anlamsızlığından derinden etkilenir. “Savaş bir gün biterse,” der, “şunu sormalıyız kendimize: ‘Peki ya ölenleri ne yapacağız? Neden öldüler?!’”

